

Valitusmenettely aluksella

Mikä on valitusmenettelyn tarkoitus?

Valitusmenettelyn tarkoitus on korjata aluksella havaittuja epäkohtia tai ongelmia. Merityöyleissopimuksen (Maritime Labour Convention 2006) mukaan merenkulkijalla (työntekijällä) on oikeus tehdä valitus aluksella mistä tahansa väitetystä yleissopimuksen määräyksen vastaisesta menettelystä.

Yleissopimuksen määräyksiä on toimeenpantu Suomessa mm. merityösopimuslaissa (756/2011), merimiesten vuosilomalaissa (433/1984), merityöaikalaissa (296/1976), laissa työajasta kotimaanliikenteen aluksissa (248/1982), laissa laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) ja sen nojalla annetuissa asetuksissa sekä laissa laivaväen lääkärintarkastuksista (1171/2010).

Työsuojelusta säädetään työturvallisuuslaissa (738/2002) ja laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006).

Aluksen miehitys ja laivaväen pätevyudet, joista säädetään seuraavissa laeissa ja asetuksissa: laki liikenteen palveluista (320/2017), laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009), valtioneuvoston asetus aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyydestä (508/2018).

Valitusmenettelystä mainitaan merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 3 §:ssä.

Valitusoikeuden oikeasta ja asiallisesta käyttämisestä ei saa aiheutua työntekijälle tai sen takia häneen ei saa kohdistaa mitään rangaistusta, vainoa tai muuta kielteistä seuraamusta tai vastatoimenpidettä. Työntekijällä on aina oikeus turvautua muihin asianmukaisiin oikeusturvakeinoihin kuin valitusmenettelyyn sitä koskevista määräyksistä ja ohjeista huolimatta.

Valitus on käsiteltävä nopeasti, tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Käsittely tapahtuu aina luottamuksellisesti ja ennalta määritellyn tasapuolisen toimintamallin mukaisesti.

Tämä ohje malleineen on tehty työ- ja elinkeinoministeriön alaisessa merimiesasiain neuvottelukunnassa (MAN).

Työnantaja: aluksella noudatettavan toimintamallin laatiminen ja työntekijän ohjeistaminen

Merityöyleissopimuksessa ja merityösopimuslaissa työnantaja velvoitetaan ohjeistamaan työntekijää työsopimuksen tekemisen yhteydessä siitä, millä tavoin valitusmenettely on järjestetty aluksella.

Työntekijälle annettavissa ohjeissa työnantaja määrittelee aluksella käytössä olevan toimintamallin sekä ilmoittaa tarvittavat yhteystiedot.

Toimintamalli voi perustua esimerkiksi paperisen lomakkeen täyttämiseen tai sähköisen järjestelmän käyttämiseen. Tarkempi ohje liitteessä I.

Työntekijä: valituksen tekeminen

Työntekijä voi tehdä valituksen aluksen toimintamallin mukaisesti. Valitus tulisi ratkaista aluksella ja varustamossa mahdollisimman alhaisella organisaatiotasolla. Tämä ei estä työntekijää valittamasta suoraan aluksen päällikölle ja asianmukaisille viranomaisille silloin, kun hän katsoo sen tarpeelliseksi. Suomessa näitä viranomaisia ovat Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosasto sekä Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom.

Työntekijä voi valita toisen aluksella työskentelevän työntekijän toimimaan avustajanaan valituksen tekemisessä ja sen käsittelyn ajan. Työntekijällä on myös oikeus saada neuvoja valitusmenettelystä ja työnantajan toimintamallista ja sen käytöstä työnantajan tähän tehtävään erityisesti nimeämältä henkilöltä, mikäli tällainen henkilö tai henkilöitä on nimetty.

Liitteenä olevaa mallilomaketta voi työntekijä käyttää sellaisenaan, mikäli työnantajalla ei ole erityistä omaa toimintamallia tai työnantaja on laiminlyönyt valitusmenettelyä koskevan ohjeen antamisen työsopimuksen tekemisen yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan poista työnantajan velvollisuutta laatia alukselle valitusmenettelyn toimintamallia.

Liitteet

Liite I: täydentävät ohjeet työnantajalle

Liite II: mallilomake

